

<https://doi.org/10.31891/2307-5740-2026-358-28>

УДК 658.15:640.4:338.124.4

JEL Classification: G32, L83, M2

СОРОКА Ростислав

Національний лісотехнічний університет України

<https://orcid.org/0000-0001-5630-8846>

e-mail: rost.soroka@gmail.com

ВОЛЯНИК Галина

Національний лісотехнічний університет України

<https://orcid.org/0000-0002-5250-3107>

e-mail: volianyk@nltu.edu.ua

НОВАК Уляна

Національний лісотехнічний університет України

<https://orcid.org/0000-0003-4133-7139>

e-mail: novak.u@nltu.edu.ua

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНОГО ПІДХОДУ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНО-ВІДПОЧИНКОВОГО КОМПЛЕКСУ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

У статті обґрунтовано удосконалений методичний підхід до оцінки фінансової стійкості підприємств готельно-відпочинкового комплексу, орієнтований на використання в умовах економічної нестабільності, воєнних ризиків, нерівномірності попиту та підвищеної волатильності грошових потоків. Дослідження є логічним продовженням попередньої роботи авторів [1], у якій систематизовано коефіцієнтний, інтегральний, матричний, ризик-орієнтований, адаптивний та комбінований підходи до оцінювання фінансової стійкості. У цій статті акцент зміщено від теоретичної систематизації до побудови прикладного інструментарію оцінювання.

Запропоновано доповнити традиційну систему фінансових коефіцієнтів чотирма спеціалізованими індикаторами: коефіцієнтом адаптивності доходів (Кад), коефіцієнтом стабільності ліквідності (Ксл), коефіцієнтом зовнішньої ризикозалежності (Криз) та коефіцієнтом резервної платоспроможності (Крп). Їх застосування дає змогу перейти від переважно статичного оцінювання структури балансу до динамічної діагностики здатності підприємства зберігати фінансову рівновагу під час зовнішнього шоку, пристосовувати структуру витрат до падіння доходів, підтримувати стабільні грошові потоки, протистояти зовнішнім ризикам і фінансувати критично необхідні витрати за рахунок заздалегідь сформованого резерву.

Ключові слова: фінансова стійкість, готельно-відпочинковий комплекс, фінансова адаптивність, ризикостійкість, стабільність грошових потоків, резервні активи, суб'єкти підприємництва, економічна нестабільність.

SOROKA Rostyslav, VOLYANYK Halyna, NOVAK Ulyana

National Forestry University of Ukraine

IMPROVING THE METHODOLOGICAL APPROACH TO ASSESSING THE FINANCIAL STABILITY OF HOTEL AND RECREATIONAL COMPLEX ENTERPRISES UNDER CONDITIONS OF ECONOMIC INSTABILITY

The article substantiates an improved methodological approach to assessing the financial stability of hotel and recreational complex enterprises under economic instability, wartime risks, uneven demand, and cash-flow volatility. The study continues the authors' previous research [1], which systematized coefficient-based, integral, matrix, risk-oriented, adaptive, and combined approaches, while this paper focuses on a diagnostic toolkit.

Traditional financial ratios are supplemented with four indicators: the financial adaptability coefficient (Kad), stable liquidity coefficient (Ksl), risk resilience coefficient (Kriz), and reserve coverage coefficient (Krp). Their use enables a transition from static balance-sheet analysis to a dynamic assessment of an enterprise's ability to preserve financial equilibrium during shocks, adapt costs to declining revenues, sustain cash flows, withstand risks, and finance expenditures from reserves.

The methodological approach involves the use of comparable pre-crisis data adjusted to uniform price conditions and corrected for seasonality; differentiated accounting for reserve assets using liquidity coefficients; normalization of external risks within the range [0;1]; separation of operational liquidity from the strategic reserve; formation of an adaptive-risk block and its integration with traditional financial analysis. Pilot intervals for interpreting the indicators and a scenario-testing procedure are proposed. The approach does not imply abandoning traditional financial analysis: classical financial ratios remain the basic characteristics of the enterprise's financial structure, while the authors' indicators form an additional analytical framework for assessing adaptability and risk resilience. The scientific novelty lies in a sector-specific adaptive-risk framework integrating operational adaptability, liquidity stability, risk resilience, and reserve coverage. The approach can support financial analysis, budgeting, scenario planning, reserve policy, and early warning.

Keywords: financial stability, hotel and recreational complex, financial adaptability, risk resilience, cash-flow stability, reserve assets, business entities, economic instability.

Стаття надійшла до редакції / Received 30.07.2026

Прийнята до друку / Accepted 25.08.2026

Опубліковано / Published 29.10.2026

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

СОРОКА Ростислав, ВОЛЯНИК Галина, НОВАК Уляна

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Фінансова стійкість підприємства традиційно оцінюється за допомогою показників автономії, фінансової залежності, ліквідності, забезпеченості власним оборотним капіталом, рентабельності, оборотності та співвідношення власних і позикових джерел фінансування. Перевагами такого підходу є відносна простота, доступність інформації фінансової звітності та можливість порівняння результатів за різні періоди. Водночас у попередній статті авторів було показано, що в умовах економічної нестабільності оцінювання лише балансових пропорцій не повністю характеризує здатність підприємства протидіяти зовнішньому шоку та відновлювати фінансову рівновагу після його виникнення [1].

Зазначене обмеження особливо відчутне для підприємств готельно-відпочинкового комплексу. Висока частка відносно постійних операційних витрат, сезонність, залежність від туристичних потоків і завантаження номерного фонду означають, що однаковий формальний рівень ліквідності двох підприємств може приховувати принципово різну здатність до виживання в умовах скорочення попиту. Дослідження європейських підприємств hospitality-сектору під час пандемічного шоку підтвердило значущість не тільки поточного рівня фінансових показників, а й їхньої докризової історії: ліквідності, прибутковості, левериджу та інших характеристик. Автори дослідження використовували чотирирічний докризовий період і встановили особливу роль ліквідності для підприємств hospitality із високим навантаженням постійних витрат [2].

Для українських підприємств потреба в такому розширенні методики додатково зумовлена характером зовнішнього середовища. Станом на липень 2026 р. МВФ характеризував ризики для економіки України як винятково високі, водночас відзначаючи посилення тиску через удари по критичній інфраструктурі та складне зовнішнє середовище [3]. OECD у дослідженні економіки України також указує на неоднорідність впливу воєнного шоку на підприємства та регіони, пошкодження енергетичної інфраструктури й суттєві обмеження, пов'язані з енергозабезпеченням [4]. За оцінкою RDNA5, оприлюдненою 23 лютого 2026 р., прямі збитки в Україні станом на кінець 2025 р. перевищували 195 млрд дол. США, а потреби у відновленні на наступне десятиліття оцінювалися майже у 588 млрд дол. США; серед найбільш уражених залишаються житлова, транспортна та енергетична інфраструктура [5].

За таких обставин виникає методична суперечність: традиційна оцінка відповідає на питання «яким є фінансовий стан підприємства на дату аналізу?», тоді як управлінню необхідна відповідь і на інші питання: «наскільки швидко підприємство може пристосувати витрати до скорочення доходів?», «наскільки стабільним є його грошовий потік?», «яку частину фінансового потенціалу може поглинути реалізація зовнішніх ризиків?», «скільки часу підприємство здатне фінансувати критичні потреби за відсутності нормального грошового потоку?»

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У вітчизняних дослідженнях фінансова стійкість переважно розглядається як комплексна характеристика фінансового стану підприємства, пов'язана зі структурою капіталу, платоспроможністю, ліквідністю, здатністю фінансувати діяльність і підтримувати прийнятне співвідношення власних та залучених ресурсів. Методики, запропоновані Сак Т. В. і Шепелюк Н. П., Татар М. і Гребеніковою О., Ткаченко Є. Ю. і Зінченко В. В., Лободою О. М. і Кириченко Н. В., розширюють традиційний коефіцієнтний інструментарій за рахунок комплексних, статистичних та інтегральних методів. Зокрема, економіко-статистичний підхід дає можливість не тільки фіксувати поточний фінансовий стан, а й використовувати інформацію для прогнозування його подальшої стійкості [6-9].

Костенко Ю., Короленко О. та Гузь М. безпосередньо акцентують на необхідності змінювати інтерпретацію результатів фінансового аналізу підприємств, що функціонують в умовах воєнного стану. Їх дослідження підтверджує збереження ролі показників ліквідності, платоспроможності, рентабельності та оборотності, однак розглядає їх уже в контексті воєнного шоку та необхідності не тільки розвитку, а й підтримання життєздатності бізнесу [10].

Трансформація самого поняття стійкості особливо помітна в міжнародній літературі. У сучасних дослідженнях corporate resilience розглядається як багатовимірний і динамічний характеристика. Так, Sheng C. і Li J. виділяють три взаємопов'язані виміри корпоративної резильєнтності: здатність протистояти ризику, адаптивне коригування та відновлення/зростання. Їхня модель, побудована на динамічному факторному аналізі, прямо спрямована на подолання недоліків одновимірних та статичних оцінок [11].

Для підприємств hospitality принципово важливим є висновок Tascón, Castro та Valdunciel про значення історії фінансових характеристик підприємства. На вибірці великих підприємств сфери гостинності з 25 європейських країн автори показали, що докризові характеристики ліквідності, прибутковості, левериджу й структури активів суттєво пов'язані зі здатністю зберегти фінансове здоров'я під час зовнішнього шоку; при цьому вплив внутрішніх показників залежить і від зовнішніх фінансових умов [2]. Це методично важливо для даного дослідження з двох причин. По-перше, база порівняння не повинна автоматично обмежуватися одним попереднім роком. По-друге, зовнішній фактор не можна повністю «заховати» в бухгалтерських показниках, оскільки однакова структура фінансування має різний ризиковий зміст залежно від вартості та доступності кредиту, інтенсивності шоку та інших контекстуальних чинників.

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Попри значну кількість наукових праць, присвячених дослідженню фінансової стійкості підприємств та методичним підходам до її оцінювання, окремі аспекти цієї проблематики залишаються недостатньо опрацьованими. Більшість існуючих методик ґрунтується на використанні традиційних фінансових коефіцієнтів, що характеризують структуру капіталу, ліквідність, платоспроможність, забезпеченість власними оборотними коштами та співвідношення власних і залучених джерел фінансування. Такі підходи є важливими для базової діагностики фінансового стану підприємства, однак переважно мають статичний характер і не повною мірою відображають здатність суб'єкта господарювання адаптуватися до швидких змін зовнішнього середовища.

Особливої актуальності зазначена проблема набуває для підприємств готельно-відпочинкового комплексу, діяльність яких характеризується вираженою сезонністю попиту, залежністю від туристичних потоків і платоспроможності споживачів, значною часткою постійних витрат, нерівномірністю формування доходів та високою чутливістю до зовнішніх економічних і безпекових чинників. В умовах воєнного стану, інфляційних процесів, валютних коливань, зростання вартості енергетичних ресурсів, порушення логістичних зв'язків та загального посилення невизначеності традиційні нормативні орієнтири фінансових показників не завжди дають змогу об'єктивно оцінити фактичний рівень фінансової стійкості таких підприємств.

Недостатньо дослідженим залишається також питання узгодження класичних методів оцінювання фінансової стійкості з сучасними ризик-орієнтованими та адаптивними підходами, які акцентують увагу не лише на поточному фінансовому стані, а й на здатності підприємства протистояти зовнішнім шокам, підтримувати безперервність діяльності, оперативно адаптувати структуру фінансових ресурсів та відновлювати фінансову рівновагу після кризових впливів. У науковій літературі недостатньо систематизовано переваги, обмеження та сферу практичного застосування коефіцієнтного, інтегрального, матричного, ризик-орієнтованого, адаптивного та комбінованого підходів саме з позиції їх придатності для підприємств сфери гостинності.

Відтак невіршеною частиною загальної проблеми залишається формування цілісного теоретико-методичного бачення оцінювання фінансової стійкості підприємств готельно-відпочинкового комплексу, яке б поєднувало традиційну оцінку фінансової рівноваги з урахуванням галузевої специфіки, сезонності, стабільності грошових потоків, чутливості до зовнішніх ризиків та адаптаційної спроможності підприємства. Саме систематизації сучасних методичних підходів, визначенню їх переваг і недоліків та обґрунтуванню доцільності застосування комбінованого ризик-орієнтованого підходу в умовах економічної нестабільності присвячено дане дослідження.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є удосконалення методичного підходу до оцінки фінансової стійкості підприємств готельно-відпочинкового комплексу шляхом доповнення традиційного коефіцієнтного аналізу системою показників фінансової адаптивності, стабільної ліквідності, ризикостійкості та резервного покриття.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Сучасна концепція resilience передбачає використання багатокомпонентних систем індикаторів. Це відповідає дослідженням, у яких застосовуються багатокритеріальні процедури відбору та ранжування показників фінансової резильєнтності, а також динамічні системи оцінювання. Водночас зі збільшенням кількості індикаторів виникають нові проблеми: дублювання економічного змісту показників, суб'єктивність ваг, складність збору даних і ризик втрати інтерпретованості моделі. Саме тому запропонована система обмежена чотирма додатковими коефіцієнтами, кожен з яких має чітко визначену функцію.

Побудова методики спирається на такі принципи:

- комплементарність - авторські коефіцієнти доповнюють, а не скасовують традиційні показники;
- динамічність - оцінюється не тільки фінансовий запас на певну дату, а й поведінка підприємства під час шоку;
- галузева релевантність - враховуються сезонність, висока частка постійних витрат, нерівномірність завантаження та грошових потоків готельно-відпочинкових підприємств;
- порівнянність - докризові та поточні показники приводяться до порівнянних цін та аналогічних сезонних періодів;
- ризик-орієнтованість - зовнішній стрес включається до оцінювання окремим компонентом;
- консервативність резервів - актив включається до резерву не за його номінальною балансовою вартістю, а за реальною доступністю та ліквідністю;
- управлінська інтерпретованість - кожне значення коефіцієнта повинно мати безпосередній зв'язок з управлінською дією.

Ці принципи особливо актуальні в українському середовищі, де економічний шок є неоднорідним між регіонами і видами бізнесу, а енергетична, інфраструктурна та фінансова компоненти ризику можуть одночасно впливати на фінансовий результат підприємства. OECD фіксує суттєву регіональну та секторальну

неоднорідність наслідків війни, а МВФ станом на липень 2026 р. продовжує характеризувати перспективи як винятково ризикові [4].

Запропонований методичний підхід передбачає формування системи показників, об'єднаних у три основні групи: базові показники фінансової стійкості, показники адаптивності та показники ризикостійкості (табл. 1).

Таблиця 1

Удосконалена система показників оцінки фінансової стійкості підприємства

Група показників	Показники	Призначення
Базова фінансова стійкість	Коефіцієнт поточної ліквідності, коефіцієнт автономії, коефіцієнт платоспроможності	Оцінка здатності підприємства виконувати поточні фінансові зобов'язання
Адаптивність підприємства	Коефіцієнт адаптивності доходів, коефіцієнт стабільності ліквідності	Визначення здатності підприємства підтримувати стабільність діяльності в кризових умовах
Ризикостійкість	Коефіцієнт зовнішньої ризикозалежності, коефіцієнт резервної платоспроможності	Оцінка стійкості підприємства до зовнішніх економічних ризиків

Базова група показників включає традиційні коефіцієнти, які широко застосовуються у фінансовому аналізі. Вони дозволяють оцінити загальний фінансовий стан підприємства, рівень його ліквідності та здатність виконувати фінансові зобов'язання. Однак в умовах нестабільного економічного середовища цих показників недостатньо для комплексної оцінки фінансової стійкості.

З метою підвищення адаптивності системи оцінювання запропоновано використовувати коефіцієнт адаптивності доходів (Кад), який характеризує здатність підприємства підтримувати стабільність доходів у кризових умовах:

$$\text{Кад} = \text{Дохід поточний} / \text{Дохід докризовий} \quad (1)$$

Під докризовим періодом у межах дослідження пропонується розуміти базовий період стабільного функціонування підприємства до впливу кризових факторів.

Значення коефіцієнта нижче 1 свідчить про скорочення адаптивності підприємства до нестабільних умов функціонування. Чим ближче значення коефіцієнта до одиниці, тим вищою є здатність підприємства адаптуватися до негативних змін зовнішнього середовища. Для підприємств готельно-відпочинкового комплексу цей показник є особливо важливим, оскільки дозволяє оцінити рівень збереження доходів у періоди скорочення туристичного потоку та зниження попиту.

Наступним елементом удосконаленого підходу є коефіцієнт стабільності ліквідності (Ксл), який характеризує здатність підприємства підтримувати необхідний рівень поточної ліквідності в умовах економічної нестабільності:

$$\text{Ксл} = \text{Поточна ліквідність після кризи} / \text{Поточна ліквідність до кризи} \quad (2)$$

Даний показник дозволяє оцінити, наскільки підприємство зберігає здатність покривати короткострокові зобов'язання після впливу кризових факторів.

Важливим елементом удосконаленого підходу є також коефіцієнт зовнішньої ризикозалежності (Криз), який відображає рівень залежності підприємства від зовнішніх економічних факторів:

$$\text{Криз} = \text{Доходи від зовнішніх факторів} / \text{Загальний дохід} \quad (3)$$

Під доходами, залежними від зовнішніх факторів, пропонується розуміти доходи, обсяг яких суттєво залежить від сезонності попиту, туристичної активності, валютних коливань або інших факторів зовнішнього економічного середовища. Для підприємств сфери гостинності даний показник може характеризувати залежність від туристичних потоків, сезонного попиту або валютних коливань. Чим вищим є значення показника, тим більш чутливим є підприємство до змін зовнішнього середовища.

З метою оцінки здатності підприємства підтримувати платоспроможність в умовах скорочення доходів запропоновано використовувати коефіцієнт резервної платоспроможності:

$$\text{Крп} = \text{Резервні активи} / \text{Поточні зобов'язання} \quad (4)$$

Резервні активи характеризують обсяг фінансових ресурсів, які підприємство може оперативно використати для покриття поточних зобов'язань та забезпечення безперервності діяльності в умовах економічної нестабільності. Даний показник характеризує рівень фінансового резерву підприємства та його здатність підтримувати операційну діяльність у кризових умовах.

Запропоновані показники не замінюють традиційні коефіцієнти фінансової стійкості, а доповнюють їх з метою підвищення адаптивності системи оцінювання до сучасних кризових умов функціонування підприємств.

Для забезпечення практичної придатності запропонованої системи показників доцільно доповнити методику шкалою їх економічної інтерпретації. Такий підхід дає змогу перейти від формального розрахунку окремих коефіцієнтів до комплексної діагностики здатності підприємства зберігати фінансову стійкість, адаптуватися до кризових змін та підтримувати необхідний рівень платоспроможності за умов посилення впливу зовнішніх ризиків.

При визначенні інтервалів оцінювання необхідно враховувати економічний зміст кожного із запропонованих показників. Для коефіцієнта адаптивності доходів (Кад) та коефіцієнта стабільності

ліквідності (Ксл) природним базовим орієнтиром є значення, що дорівнює одиниці, оскільки обидва показники характеризують співвідношення відповідного параметра діяльності підприємства у поточному та докризовому періодах. Значення, близьке до 1, свідчить про збереження підприємством докризового рівня доходів або ліквідності, перевищення одиниці - про покращення відповідної характеристики, тоді як суттєве зниження показника відносно одиниці сигналізує про послаблення фінансової стійкості.

Коефіцієнт залежності від зовнішніх ризиків (Криз), навпаки, є показником-дестимулятором. Він визначається як відношення доходів, формування яких залежить від зовнішніх факторів, до загального доходу підприємства. Тому збільшення його значення означає підвищення залежності фінансових результатів від туристичних потоків, сезонності попиту, валютних коливань та інших зовнішніх чинників, а отже - зростання фінансової вразливості підприємства.

Коефіцієнт резервної платоспроможності (Крп) характеризує співвідношення резервних активів і поточних зобов'язань підприємства. У межах запропонованої методики до резервних активів віднесено високоліквідні активи та фінансові резерви, які можуть бути оперативним чином використані для підтримання платоспроможності підприємства під час кризових змін. Відповідно, чим вищим є значення цього коефіцієнта, тим більшу частину поточних зобов'язань підприємство здатне покрити за рахунок наявного фінансового резерву.

З урахуванням зазначеного пропонується використовувати диференційовану шкалу інтерпретації показників, наведену в табл. 2.

Таблиця 2

Рекомендована шкала інтерпретації показників удосконаленої методики оцінювання фінансової стійкості підприємств готельно-відпочинкового комплексу

Показник	Високий рівень стійкості	Допустимий рівень	Ризиковий рівень	Економічна інтерпретація
(Кад) - коефіцієнт адаптивності доходів	$\geq 1,0$	0,7–0,99	$< 0,7$	Значення ≥ 1 свідчить про повне відновлення або перевищення докризового рівня доходу; 0,7–0,99 - про збереження основної частини доходу та достатню адаптаційну спроможність; $< 0,7$ - про суттєве скорочення доходу та підвищення ризику втрати фінансової стійкості
(Ксл) - коефіцієнт стабільності ліквідності	$\geq 1,0$	0,7–0,99	$< 0,7$	Значення ≥ 1 означає збереження або покращення ліквідності; 0,7–0,99 - допустиме скорочення запасу ліквідності; $< 0,7$ - істотне погіршення здатності своєчасно виконувати короткострокові зобов'язання
(Криз) - коефіцієнт залежності від зовнішніх ризиків (коефіцієнт зовнішньої ризикозалежності)	$\leq 0,30$	0,31–0,50	$> 0,50$	Чим нижче значення, тим меншою є залежність підприємства від неконтрольованих зовнішніх факторів. Перевищення 0,50 свідчить про те, що понад половина доходу формується під впливом факторів, які підприємство не може безпосередньо контролювати
(Крп) - коефіцієнт резервної платоспроможності	$\geq 1,0$	0,7–0,99	$< 0,7$	Значення ≥ 1 характеризує повне резервне покриття поточних зобов'язань; 0,7–0,99 - достатній резерв фінансової безпеки; $< 0,7$ - недостатній обсяг резервних активів і підвищення ризику втрати платоспроможності в разі кризового шоку

Джерело: розроблено авторами.

Запропоновані інтервали слід розглядати як авторські діагностичні орієнтири, а не як нормативно встановлені граничні значення. Їх використання має ґрунтуватися на економічному змісті відповідних коефіцієнтів та спрямовуватися насамперед на виявлення суттєвих змін фінансової стійкості підприємства під впливом кризових факторів. Зокрема, встановлення межі 0,7 для коефіцієнтів (Кад), (Ксл) та (Крп) означає, що зниження відповідної характеристики більш ніж на 30 % порівняно з базовим рівнем або забезпечення резервними активами менш ніж 70 % поточних зобов'язань розглядається як сигнал суттєвого посилення фінансової вразливості.

Для (Криз) застосовується протилежний принцип інтерпретації, оскільки цей показник є дестимулятором. Значення до 0,30 характеризує відносно низьку залежність доходів від неконтрольованих зовнішніх факторів; діапазон 0,31–0,50 відповідає помірній залежності, яка потребує постійного моніторингу; перевищення 0,50 свідчить про концентрацію більшої частини доходів у сфері впливу зовнішніх факторів і відповідно про високий рівень фінансової вразливості підприємства.

Разом з тим оцінювання фінансової стійкості не повинно ґрунтуватися на механічному зіставленні одного коефіцієнта з установленим інтервалом. Зміна окремого показника має аналізуватися у взаємозв'язку з іншими складовими запропонованої системи, динамікою фінансових результатів підприємства, характером кризового впливу та специфікою його операційної діяльності. Особливо важливим це є для підприємств готельно-відпочинкового комплексу, для яких сезонні коливання доходів можуть зумовлювати тимчасове погіршення окремих коефіцієнтів без фактичної втрати довгострокової фінансової стійкості.

У зв'язку з цим практичне застосування запропонованої системи передбачає не ізольоване

трагування (Кад), (Ксл), (Криз) та (Крп), а формування комплексного профілю фінансової стійкості підприємства. Поєднання зазначених коефіцієнтів дає змогу одночасно оцінити чотири критично важливі характеристики: здатність зберігати доходи, підтримувати ліквідність, мінімізувати залежність від зовнішніх ризиків та забезпечувати резервну платоспроможність.

Такий підхід розширює аналітичні можливості традиційної оцінки фінансової стійкості та створює основу для прийняття диференційованих управлінських рішень. За високих значень (Кад), (Ксл) і (Крп) та низького значення (Криз) фінансовий стан підприємства може бути визначений як стійкий і адаптивний. Наявність окремих показників у допустимому діапазоні свідчить про необхідність посиленого моніторингу відповідної складової фінансової стійкості. Перехід двох або більше показників до ризикової зони може розглядатися як підстава для розроблення комплексу антикризових заходів, спрямованих на відновлення ліквідності, формування додаткових резервів, диверсифікацію джерел доходів та зниження залежності від зовнішніх факторів.

Практичне застосування запропонованого підходу може бути продемонстровано на прикладі умовного готельно-відпочинкового комплексу (табл. 3).

Таблиця 3

Умовний приклад оцінки фінансової стійкості підприємства

Показник	До кризових змін	Після кризових змін
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,8	1,2
Коефіцієнт адаптивності доходів	1,0	0,72
Коефіцієнт резервної платоспроможності	0,9	0,5
Коефіцієнт зовнішньої ризикозалежності	0,35	0,61

Наведені дані свідчать, що навіть за збереження відносно допустимого рівня ліквідності підприємство може втрачати фінансову стійкість через зростання зовнішньої ризикозалежності та скорочення стабільності доходів. Саме тому використання виключно традиційних коефіцієнтів не дозволяє повною мірою оцінити реальний рівень фінансової стійкості підприємства.

З метою узагальнення переваг запропонованого підходу доцільно порівняти його з традиційною системою оцінювання фінансової стійкості (табл. 4).

Таблиця 4

Порівняння традиційного та удосконаленого підходів до оцінки фінансової стійкості підприємства

Критерій оцінки	Традиційний підхід	Удосконалений підхід
Аналіз ліквідності	+	+
Аналіз платоспроможності	+	+
Врахування воєнних ризиків	–	+
Оцінка адаптивності підприємства	–	+
Врахування сезонності попиту	–	+
Оцінка зовнішньої ризикозалежності	–	+
Аналіз кризової стійкості	–	+

Отже, запропонований методичний підхід дозволяє комплексніше оцінювати фінансову стійкість підприємства в умовах економічної нестабільності. Поєднання традиційних показників ліквідності та платоспроможності з коефіцієнтами адаптивності та ризикостійкості забезпечує підвищення об'єктивності фінансового аналізу та сприяє прийняттю більш ефективних управлінських рішень. Особливого значення запропонований підхід набуває для підприємств готельно-відпочинкового комплексу, діяльність яких характеризується підвищеним рівнем залежності від зовнішніх економічних факторів та сезонних коливань попиту.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

У сучасних умовах економічної нестабільності проблема забезпечення фінансової стійкості підприємств набуває особливої актуальності. Воєнний стан, інфляційні процеси, валютні коливання, порушення логістичних зв'язків та нестабільність попиту суттєво впливають на фінансовий стан суб'єктів підприємництва та ускладнюють процес прийняття управлінських рішень. За таких умов традиційні підходи до оцінки фінансової стійкості потребують адаптації до сучасних кризових викликів.

У ході дослідження обґрунтовано доцільність удосконалення методичного підходу до оцінки фінансової стійкості підприємства шляхом поєднання традиційних фінансових коефіцієнтів із показниками адаптивності та ризикостійкості. Запропонований підхід базується на формуванні трьох груп показників: базових показників фінансової стійкості, показників адаптивності підприємства та показників ризикостійкості.

На відміну від традиційних методик, удосконалений підхід дозволяє не лише оцінювати поточний фінансовий стан підприємства, а й визначати його здатність підтримувати стабільність діяльності в умовах

кризових змін. Використання коефіцієнта адаптивності доходів, коефіцієнта стабільності ліквідності, коефіцієнта зовнішньої ризикозалежності та коефіцієнта резервної платоспроможності забезпечує більш комплексне оцінювання фінансової стійкості підприємства.

Практичне значення запропонованого підходу полягає у можливості підвищення точності оцінки фінансового стану підприємства та своєчасного виявлення ризиків втрати фінансової стійкості. Запропонована система показників дозволяє більш об'єктивно оцінювати рівень ліквідності та платоспроможності підприємства в умовах економічної нестабільності, що сприяє прийняттю ефективніших управлінських рішень.

Особливого значення результати дослідження набувають для підприємств готельно-відпочинкової сфери, оскільки їх діяльність характеризується високим рівнем залежності від зовнішніх економічних факторів та сезонних коливань попиту. Використання удосконаленого методичного підходу дозволяє підвищити ефективність фінансового управління, покращити систему антикризового реагування та забезпечити більш високий рівень фінансової стабільності підприємства.

Наукова новизна дослідження полягає в удосконаленні методичного підходу до оцінки фінансової стійкості підприємства шляхом доповнення традиційної системи фінансових коефіцієнтів показниками адаптивності та ризикостійкості, що дозволяє враховувати вплив кризових факторів та особливості функціонування підприємств в умовах економічної нестабільності.

Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є розроблення інтегрованих моделей прогнозування фінансової стійкості підприємств, удосконалення системи антикризового фінансового управління та адаптація методик оцінювання до процесів цифровізації фінансового аналізу.

Література

1. Сорока Р. С., Воляник Г.М., Новак У. П. Теоретичні засади та методичні підходи до оцінки фінансової стійкості підприємств готельно-відпочинкового комплексу. *Наукові інновації та передові технології*. 2026. № 6(58). С. 3155-3171. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-6\(58\)-3155-3171](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-6(58)-3155-3171)
2. Tascón, M. T., Castro, P., & Valdunciel, L. (2024). Effects of financial restrictions on firms' financial resilience against the COVID-19 pandemic: evidence from the European hospitality industry. *Applied Economics*, 56(58), 8226–8241. <https://doi.org/10.1080/00036846.2023.2289951>
3. International Monetary Fund. Ukraine: 2026 Article IV Consultation and First Review of the Extended Arrangement Under the Extended Fund Facility, Requests for Waivers of Applicability of Performance Criteria, a Waiver of Nonobservance of a Performance Criterion, and Financing Assurances Review-Press Release; Staff Report; Staff Supplement; and Statement by the Alternate Executive Director for Ukraine. <https://doi.org/10.5089/9798229053877.002> URL: <https://www.imf.org/en/publications/cr/issues/2026/07/21/ukraine-2026-article-iv-consultation-and-first-review-of-the-extended-arrangement-under-577916?utm>
4. OECD. OECD Economic Surveys: Ukraine 2025. Paris: OECD Publishing, 2025. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-surveys-ukraine-2025_940cee85-en.html
5. World Bank. Ukraine Fifth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA5), February 2022 – December 2025. Washington, DC: World Bank, 2026. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/c52d910e-e4f9-4bcd-9257-6867bdd89dd4>
6. Сак Т. В., Шепелюк Н. П. Діагностика фінансової стійкості підприємства: методологія та практика застосування. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. 2023. № 4 (26). С. 37-44. <https://doi.org/10.15276/ej.04.2023.5>
7. Татар М., Гребенікова О. Система оцінювання фінансової стійкості суб'єктів господарювання в умовах глобальних викликів. *Галицький економічний вісник*. 2021. Т. 71. № 4. С. 20-32. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.04.020
8. Ткаченко Є. Ю., Зінченко В. В. Сучасні підходи до оцінки фінансової стійкості підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2024. Вип. 86. С. 153-159. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.86-24>
9. Лобода О. М., Кириченко Н. В. Методика оцінки фінансової стійкості підприємства за допомогою економіко-статистичного аналізу. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2023. № 18. С. 114-121. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.18.12>
10. Костенко Ю., Короленко О., Гузь М. Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. № 43. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-77>
11. Sheng C., Li J. Measuring Corporate Resilience Using Dynamic Factor Analysis: Evidence from Listed Companies in China. *Systems*. 2025. Vol. 13. No. 7. Art. 575. DOI: <https://doi.org/10.3390/systems13070575>

References

1. Soroka, R., Volyanyk, H., & Novak, U. (2026). Teoretychni zasady ta metodychni pidkhody do otsinky finansovoi stiikosti pidpriemstv hotelno-vidpochynkovoho kompleksu [Theoretical foundations and methodological approaches to assessing the financial stability of hotel and recreational complex enterprises]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnologii – Scientific Innovations and Advanced Technologies*, 6(58). [in Ukrainian].

2. Tascón, M.T., Castro, P., & Valdunciel, L. (2024). Effects of financial restrictions on firms' financial resilience against the COVID-19 pandemic: evidence from the European hospitality industry. *Applied Economics*, 56(58), 8226-8241. <https://doi.org/10.1080/00036846.2023.2289951> [in English]
3. International Monetary Fund. (2026). Ukraine: 2026 Article IV Consultation and First Review of the Extended Arrangement Under the Extended Fund Facility, Requests for Waivers of Applicability of Performance Criteria, a Waiver of Nonobservance of a Performance Criterion, and Financing Assurances Review-Press Release; Staff Report; Staff Supplement; and Statement by the Alternate Executive Director for Ukraine. <https://doi.org/10.5089/9798229053877.002> Retrieved from <https://www.imf.org/en/publications/cr/issues/2026/07/21/ukraine-2026-article-iv-consultation-and-first-review-of-the-extended-arrangement-under-577916?utm> [in English]
4. OECD. (2025). OECD Economic Surveys: Ukraine 2025. Paris: OECD Publishing. Retrieved from https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-surveys-ukraine-2025_940cee85-en.html [in English]
5. World Bank. (2026). Ukraine Fifth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA5), February 2022 – December 2025. Washington, DC: World Bank. Retrieved from <https://openknowledge.worldbank.org/entities/publication/c52d910e-e4f9-4bcd-9257-6867bdd89dd4> [in English]
6. Sak, T.V., & Shepeliuk, N.P. (2023). Diahnostyka finansovoi stiikosti pidpriemstva: metodolohiia ta praktyka zastosuvannia [Diagnostics of enterprise financial stability: methodology and practice of application]. *Ekonomichnyi zhurnal Odeskoho politekhnichnoho universytetu - Economic Journal of Odessa Polytechnic University*, 4(26), 37-44. <https://doi.org/10.15276/ej.04.2023.5> [in Ukrainian].
7. Tatar, M., & Hrebenikova, O. (2021). Systema otsiniuvannia finansovoi stiikosti subiektiv hospodariuvannia v umovakh hlobalnykh vyklykiv [System for assessing the financial stability of business entities under global challenges]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk - Galician Economic Bulletin*, 71(4), 20-32. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.04.020 [in Ukrainian].
8. Tkachenko, Ye.Yu., & Zinchenko, V.V. (2024). Suchasni pidkhody do otsinky finansovoi stiikosti pidpriemstva [Modern approaches to assessing enterprise financial stability]. *Prychornomorski ekonomichni studii - Black Sea Economic Studies*, issue 86, 153-159. <https://doi.org/10.32782/bses.86-24> [in Ukrainian].
9. Loboda, O.M., & Kyrychenko, N.V. (2023). Metodyka otsinky finansovoi stiikosti pidpriemstva za dopomohoiu ekonomiko-statystychnoho analizu [Methodology for assessing enterprise financial stability using economic and statistical analysis]. *Tavriiskyi naukovyi visnyk. Seriya: Ekonomika - Taurian Scientific Bulletin. Series: Economics*, 18, 114-121. <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.18.12> [in Ukrainian].
10. Kostenko, Yu., Korolenko, O., & Huz, M. (2022). Analiz finansovoi stiikosti pidpriemstva v umovakh voiennoho stanu [Analysis of enterprise financial stability under martial law conditions]. *Ekonomika ta suspilstvo - Economy and Society*, 43. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-77> [in Ukrainian]
11. Sheng, C., & Li, J. (2025). Measuring Corporate Resilience Using Dynamic Factor Analysis: Evidence from Listed Companies in China. *Systems*, 13(7), article 575. <https://doi.org/10.3390/systems13070575> [in English]